ਏ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ

(ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 993/2012)

11 ਜੁਲਾਈ, 2022 ਬੀ

[ਐੱਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਅਨਿਰੁੱਧ ਬੋਸ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਫੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮਾ: ਜਾਂਚ-ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ-ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ.-ਗੈਰ-ਆਚਰਣ-ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਡਕੈਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਡਕੈਤੀ ਦੌਰਾਨ ਪੀੜਤ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ.-ਧਾਰਾ 302 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇ 34 ਅਤੇ 392 ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਤੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ-ਵਾਚਿਆ: ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੋਲ ਨਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ-ਸਿਰਫ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ-ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ-ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਕਰਣ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗਾ- ਹਾਲਾਂਕਿ,

ਸੀ

ਡੀ

ਈ

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਸਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ- ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐੱਫ *ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਦੰਡਾਵਲੀ, 1860, ਧਾਰਾਵਾਂ 302 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਵੇ ਧਾਰਾ 34, ਧਾਰਾ 392*

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਦਾਲਤ ਨੇ

ਵਾਚਿਆ: 1.1 ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਜੀ **ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।[ਪੈਰਾ 6] [458-G-H]**

ਐੱਚ

ਏ 1.2 ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ' ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਡਿਕੀ ਵਿੱਚ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਬੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਰਕਮ ਲੁੱਟੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਉਹੀ ਰਕਮ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ/ਉਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਰਕਮ ਸੀ ਲੁੱਟੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਡਿਕੀ ਵਿੱਚ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਲੁੱਟੀ ਹੋਈ ਰਕਮ ਸੀ ਜੋ ਡੀ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਕਦੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।[ਪੈਰਾ 6.1] [459-ਏ-ਡੀ]

ਈ 1. 3 ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 1 ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ

ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 1 ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਥਿਤ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ

ਐੱਫ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਕਰਣ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗਾ।ਇਹ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਰਣਨ ਦਾ

ਜੀ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਯਾਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕੇਗਾ।ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।[ਪੈਰਾ 6.2,3] [459-ਡੀ-ਜੀ; 460-ਡੀ-ਈ]

ਏ

ਐੱਚ

ਏ

1. 4 ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 1 ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ' ਤੇ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ।ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 1 ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉੱਤੇ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।[ਪੈਰਾ 4] [461-ਈ-ਐਚ]

ਬੀ

ਸੀ

1.5 ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ।ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 392 ਦੇ ਨਾਲ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਧਾਰਾ 302 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਸਥਿਰ ਹਨ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ

ਡੀ

ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।[ਪੈਰਾ 7] [463-ਏ-ਬੀ] ਈ

ਮਲਖਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ **(2003) 5 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 746:[2003] 1 ਸਪਲਿ.ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 443;**

ਮੁਹੰਮਦ ਕਲਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ **(2008) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 352:[2008] 5 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 22- ਵਿਲੱਖਣ।**

<u>ਮੁਕਦੱਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ</u>

ਐੱਫ

[2003] 1 ਸਪਲੀ.ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 443 ਵਿਲੱਖਣ ਪੈਰਾ 6.5

[2008] 5 ਐੱਸਸੀਆਰ 22 ਵਿਲੱਖਣ ਪੈਰਾ 6.6

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ : ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 993/2012 ਜੀ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 645-ਡੀ. ਬੀ./2004 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਮਿਤੀ 01.04.2011 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਐੱਚ

ਏ ਨਾਲ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 992/2012

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੂਹਿਨਾ ਦੁਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਾਨਸੀ ਗੁਪਤਾ, ਸੰਗਰਾਮ ਸਾਰੋਂ, ਸ਼੍ਰੀ ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਵਕੀਲ। ਵੱਲੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ।

ਬੀ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਿਚਾ ਕਪੂਰ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਗੋਗੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਕੁਣਾਲ ਆਨੰਦ, ਵਕੀਲ। ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

ਐੱਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੱਜ

ਸੀ 1. ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੱਲੋਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ.645/2004 ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ.563/2004 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਤੀ 01.04.2011 ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302/34 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 392 ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਈ 2. ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਡਕੈਤੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਡਕੈਤੀ ਦੌਰਾਨ ਗਿਆਨ ਚੰਦ (ਮ੍ਰਿਤਕ) ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗਿਆਨ ਚੰਦ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਪਿਤਾ ਮੁਨਸ਼ੀ ਰਾਮ ਅਤੇ

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇਸ ਰਾਜ (ਪੀਡਬਲਯੂ 1) ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਤੋਂ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਬੱਸ ਅੱਡੇ 'ਤੇ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀ ਸਕੂਟਰ ਉੱਤੇ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।

ਐੱਫ

ਜਦੋਂ ਸਕੂਟਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨਹੀਂ ਰੁਕਿਆ ਤਾਂ ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਲ ਮਿਰਚ ਦਾ ਚੂਰਨ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਕੂਟਰ ਰੁਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅੰਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਿ ਤਿੰਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਸਕੂਟਰ ਖੋਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼

ਜੀ

ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਝੜਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ-ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰ ਸਕੂਟਰ ਲੈ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਖੂਨ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੋਰਥ

ਐੱਚ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ

[ਐੱਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.]

ਏ

ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ 1) ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਕਰੀ ਪੱਤਰ ਚਲਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਹ ਸਬ-ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਗਏ ਸਨ। ਵਿਕਰੀ

ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਡਿਕੀ ਵਿੱਚ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਨੇ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਥਾਣੇ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ ਪੀਡਬਲਯੂ 11 ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜੋ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਉੱਥੇ ਪਈ ਮਿਲੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ। ਪੀਡਬਲਯੂ 6 ਡਾ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਦੀ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਦਾ ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਕਰਵਾਇਆ। ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ 08.05.2001 ਨੂੰ ਲਗਭਗ 6:30 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮੌਤ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 6 ਘੰਟੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੋਸ਼ੀ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਏ. ਐੱਸ. ਆਈ.- ਪੀਡਬਲਯੂ 7 ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੁੱਟੇ ਗਏ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚੋਂ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਅਨੁਸਾਰ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਡਿਕੀ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਸਹਿ-ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਦੇ ਖੁਲਾਸਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੋਰ ਰਕਮ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਈ. ਓ. ਨੇ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕੇਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕੇਸ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 397 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 302/34 ਅਤੇ 392 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ।

ਬੀ

ਸੀ

ਡੀ

ਈ

2.1 ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ 11

ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਐੱਫ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 1, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 11 ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਸਿੰਘ, ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 6 ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ।ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 313 ਸੀਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਤਹਿਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ।ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਹਾਲਾਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਜੀ ਉਹ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰ ਸਕਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 1-ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸਥਾਨ ਤੋਂ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ 'ਤੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302/34 ਅਤੇ 392 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਐੱਚ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ।

ਏ

2.2 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302/34 ਅਤੇ 392 ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ 2004 ਦੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 645-ਡੀ.ਬੀ. ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰ.563/2004 ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਥਿਤ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ।

ਬੀ

3. ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਰੂਹਿਨਾ ਦੁਆ ਨੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 302/34 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 392 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸੀ

3. 1 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ 1-ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਡੀ

3.2 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ.' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।ਇਹ

ਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੈ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਜਦੋਂ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 1 ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਈ. ਓ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਐੱਫ 3.3 ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕਥਿਤ ਬਰਾਮਦਗੀ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵੀ ਟਿਕਾਊ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਡਿਕੀ ਵਿੱਚ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਜੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੱਲੋਂ ਸਕੂਟਰ ਵਿੱਚ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਤੱਥ ਸਥਾਪਤ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਮਾਮੂਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਡਿਕੀ ਵਿੱਚ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਉਹੀ ਰਕਮ ਹੈ ਜੋ

ਐੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਕੂਟਰ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਏ

3.4 ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਹੈ।

3. 5 ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪੀ ਡਬਲਯੂ 1 ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਬੀ

ਸੀ

ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

4. ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਿਚਾ ਕਪੂਰ ਨੇ ਮੌਜੂਦ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

4. 1 ਰਾਜ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 1-ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ।

ਡੀ

ਈ

4. 2 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ 1-

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇੱਕ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ "ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਉੱਤੇ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਉੱਤੇ ਦਿਲ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉੱਤੇ ਲੱਗੀ। ਇਹ ਤਿੰਨੇਂ ਨੌਜਵਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ ਜੋ ਅੱਜ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਏ ਹਨ।(ਗਵਾਹ ਨੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਐੱਫ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੱਸਿਆ ਹੈ)। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਰਚ ਦਾ ਚੂਰਨ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ)।

4.3 ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਜੀ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਸਿਰਫ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਸਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਐੱਚ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਦਾ ਹੈ।ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਦਾ ਆਯੋਜਨ, ਜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਏ

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜਾਂਚ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਬੂਤ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ

ਬੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਟੈਸਟ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਅਦਾਲਤ ਜੇ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਉੱਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਇੱਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਗੁਣਵੱਤਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਥਿਤ

ਸੀ ਗਵਾਹੀ ਉੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ **ਮਲਖਾਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2003) 5 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 746 (ਪੈਰਾ 16 ਅਤੇ 17)** ਅਤੇ **ਮੁਹੰਮਦ ਕਲਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ, (2008) 11 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 352 (ਪੈਰਾ 7)**।

ਡੀ

4.4 ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੀ ਗਈ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਹੋਈ ਹੈ।ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਸਮਝਾਉਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਹਰੇਕ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ

ਈ ਵਸੂਲੀ ਦਾ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ।

4. 5 ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ 392 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗਲਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। (ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ)

ਉੱਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ
ਐੱਫ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

5. ਸੁਣਿਆ ।ਅਸੀਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੇ ਸਬੂਤਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੀ. ਡਬਲਿਊ. 1 ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ
ਜੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ।

6. ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਉੱਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਸਥਾਨਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉੱਤੇ
ਐੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਚ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

[ਐੱਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.]

6.1 ਹੁਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ' ਤੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਡਿਕੀ ਵਿੱਚ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਜੋੜ੍ਹਨ ਲਈ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਰਕਮ ਲੁੱਟੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਉਹੀ ਰਕਮ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ/ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਰਕਮ ਲੁੱਟੀ ਗਈ ਹੈ।ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ 1 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਵਸੂਲੀ 'ਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਡਿਕੀ ਵਿੱਚ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨਕਦ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਉਹੀ ਲੁੱਟੀ ਹੋਈ ਰਕਮ ਸੀ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਕਦੀ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

6. 2 ਹੁਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 1 ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦਾ

ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 1 ਦੇ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।ਇਹ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਾਪਤ ਸਥਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਟੀ. ਐੱਫ ਆਈ. ਪੀ. ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੰਸਕਰਣ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗਾ।ਇਹ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਅਤੇ/ਜਾਂ ਪਹਿਲੇ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹ ਨੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਵਰਣਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਯਾਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਜੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈਃ

> "ਮੈਂ ਸਕੂਟਰ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠਾ ਸੀ।ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ-ਅਬੋਹਰ ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 1-1½ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅੱਗੇ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਸ਼ਟਰਵਾਲਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਕੂਟਰ' ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰੇ ਮੁੰਨੇ ਹੋਏ ਨੌਜਵਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 30- ਐੱਚ 35 ਸਾਲ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ (ਸਰਦਾਰ) ਜਿਸ ਦੀ ਲਗਭਗ 30-32 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ (ਠੱਠੀ) ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ 12 ਬੋਰ ਦੀ ਛੋਟੀ ਬੈਰਲ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਲੈ ਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੋਏ ਸਾਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਰੁਕੇ ਤਾਂ ਸਕੂਟਰ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਸੀਟ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ ਇੱਕ ਮੋਨੇ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਸਾਡੇ ਚਿਹਰੇ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਮਿਰਚੀ ਦਾ ਚੂਰਨ ਸੁੱਟਿਆ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਸੀਂ ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਕੂਟਰ ਨੂੰ ਬੇਵੱਸ ਹੋਕੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਕੂਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਕੂਟਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਕੂਟਰ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਏ। ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ 12 ਬੋਰ ਦੀ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਗਿਆਨ ਚੰਦ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਛਾਤੀ' ਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਗਿਆ।"

6.3 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਮੋਨੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿੱਖ (ਸਰਦਾਰ) ਜਿਸ ਨੇ 30-32 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ (ਠੱਠੀ) ਬੰਨ੍ਹੀ ਸੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ

ਹੈ।ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ, ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਹੈਃ

"ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜੀ. ਟੀ. ਰੋਡ ਤੋਂ ਦੁਪਹਿਰ 1.30 ਵਜੇ ਲਗਭਗ ਅੱਠ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਤਰਵਾਲਾ ਦੇ ਲਿੰਕ ਰੋਡ ਉੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ, ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨ ਸਾਡੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸਕੂਟਰ ਉੱਤੇ ਆਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਐੱਫ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਰੁਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡਾ ਸਕੂਟਰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਰਚ ਦਾ ਚੂਰਨ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਮਿਰਚ ਵਾਲਾ ਚੂਰਨ ਮੇਰੀ ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਕੂਟਰ ਰੋਕਣਾ ਪਿਆ।ਅੱਖਾਂ ਰਗੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਮੇਰੇ ਸਕੂਟਰ ਤੋਂ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਉਤਰ ਗਿਆ।"

ਜੀ

XXX XXX XXX

"ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਸਕੂਟਰ ਖੋਹਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ।ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸਕੂਟਰ ਖੋਹਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਜੋ ਐੱਚ ਉਸ ਦੀ ਛਾਤੀ ਉੱਤੇ ਦਿਲ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਉੱਤੇ ਲੱਗੀ। ਤਿੰਨੇਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਨੌਜਵਾਨ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਹਨ ਜੋ ਅੱਜ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ (ਗਵਾਹ ਨੇ ਇੱਕ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਗਿਆਨ ਚੰਦ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੋਸ਼ੀ

[ਐੱਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.]

ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੱਸਿਆ।ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਰਚ ਦਾ ਚੂਰਨ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਭਾਸ਼ ਚੰਦ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ)।" ਬੀ

ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀਃ

"ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਿਰਚ ਦੇ ਚੂਰਨ ਨੇ ਸਿਰਫ ਮੇਰੀ ਸੱਜੀ ਅੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਰਗੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਸੀ।ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਰਚ ਦਾ ਚੂਰਨ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਹ ਦੇਖਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ।" ਸੀ

XXX XXX XXX

"ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਥਾਣੇ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਦੋਸ਼ੀ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਏ ਗਏ।)ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਜੋ ਘਟਨਾ ਵੇਖੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ।ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਾ।ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਝੂਠਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਡੀ ਈ

ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਫਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਗਸਤ/ਸਤੰਬਰ 2001 ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ।"

6.4 ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐੱਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹਨ।ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਦਿੱਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਐੱਫ. ਆਈ. ਆਰ. ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 1 ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਜੀ ਵੀ ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ 1 ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਰ੍ਹਾ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਨ।ਉਸ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਉਮਰ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਟੀ. ਐੱਚ ਆਈ. ਪੀ. ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. 1 ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਉੱਤੇ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

6.5 ਹੁਣ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮਲਖਾਨ ਸਿੰਘ (ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਦਾ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਹੈ, ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕਥਿਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਭਾਰ ਜੋੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਜਾਂਚ ਪਛਾਣ ਪਰੇਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੱਥ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦਿਨ ਦੇ ਉਜਾਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਕੋਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਫ਼ੀ ਮੌਕਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਉਸ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਡਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਕੋਲ ਇੱਕ ਹਨੇਰੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਝਲਕ ਸੀ।

6.6 ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੁਹੰਮਦ ਕਲਾਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲਾ। ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਮਾਨਯੋਗ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ **ਮੁਹੰਮਦ ਕਲਾਮ (ਸੁਪਰਾ)** ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਕੇਸ ਦੇ

ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।ਕਥਿਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਪਛਾਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਆਪਣੇ ਸੁਭਾਅ ਤੋਂ ਹੀ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਉਸ ਸਬੂਤ ਦੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨਾ ਸਮਝਦਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਿਯਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਅਜਨਬੀ ਹਨ।ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵੇਕ ਦਾ ਇਹ ਨਿਯਮ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਪਵਾਦਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਦੋਂ, ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉੱਤੇ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਟੀ. ਆਈ. ਪੀ. ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਛਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ। ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਜੋੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਭਾਰ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

6.7 ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਸਮਝਦਾਰੀ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ

[ਐੱਮ. ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇ.]

7. ਉਪਰੋਕਤ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਡੀ ਪੱਕੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਮਾਣਯੋਗ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਧਾਰਾ 34 ਦੇ ਨਾਲ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਧਾਰਾ 392 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਖਾਰਜ ਅਤੇ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੀ

8. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਪੀਲਾਂ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 302 ਅਤੇ ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 34 ਅਤੇ 392 ਆਈ. ਪੀ. ਸੀ. ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀ

ਦੋਸ਼ੀ ਉਹਨਾਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ- ਦੋਸ਼ੀ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਡੀ

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਮੰਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ।

ਨਿਧੀ ਜੈਨ ਅਪੀਲਾਂ ਮੰਜ਼ੂਰ।

(ਸਹਾਇਕਃ ਸ਼ਸ਼ਵਤ ਜੈਨ, ਐਲ. ਸੀ. ਆਰ. ਏ.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।